Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a opta)

3 septembrie 2020*

„Trimitere preliminară – Transporturi aeriene – Regulamentul (CE) nr. 261/2004 – Articolul 7 – Dreptul la compensare în cazul întârzierii sau al anulării unui zbor – Modalități de compensare – Cerere exprimată în moneda națională – Dispoziție națională care interzice alegerea monedei de către creditor”

În cauza C-356/19,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy XV Wydział Gospodarczy (Tribunalul Districtual al Orașului Varșovia, Secția a XV-a comercială, Polonia), prin decizia din 16 aprilie 2019, primită de Curte la 3 mai 2019, în procedura

Delfly sp. z o.o.

împotriva

Smartwings Poland sp. z o. o., fostă Travel Service Polska sp. z o.o.,

CURTEA (Camera a opta),

compusă din doamna L. S. Rossi, președintă de cameră, și domnii J. Malenovský (raportor) și F. Biltgen, judecători,

avocat general: domnul P. Pikamäe,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru Delfly sp. z o.o., de J. Pruszyński, adwokat;

– pentru Smartwings Poland sp. z o. o., fostă Travel Service Polska sp. z o.o., de M. Skrzypek, adwokat;

– pentru guvernul polonez, de B. Majczyna, în calitate de agent;

– pentru Comisia Europeană, de B. Sasinowska și N. Yerrell, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

* Limba de procedură: polona.

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 7 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 261/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 februarie 2004 de stabilire a unor norme comune în materie de compensare și de asistență a pasagerilor în eventualitatea refuzului la îmbarcare și anulării sau întârzierii prelungite a zborurilor și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 295/91 (JO 2004, L 46, p. 1, Ediție specială, 07/vol. 12, p. 218).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Delfly sp. z o. o., pe de o parte, și Smartwings Poland sp. z o. o., fostă Travel Service sp. z o.o., societate de transport aerian, pe de altă parte, în legătură cu o cerere de compensație în temeiul Regulamentului nr. 261/2004.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

3 Considerentul (1) al Regulamentului nr. 261/2004 are următorul cuprins:

„Măsurile adoptate de [Uniunea Europeană] în domeniul transportului aerian ar trebui, între altele, să urmărească asigurarea unui înalt nivel de protecție a pasagerilor. De asemenea, ar trebui să se ia în considerare cerințele legate de protecția consumatorilor în general.”

4 Articolul 3 alineatul (1) din acest regulament prevede:

„Prezentul regulament se aplică:

(a) pasagerilor care pleacă de pe un aeroport situat pe teritoriul unui stat membru în care se aplică tratatul;

(b) pasagerilor care pleacă de pe un aeroport situat într-o țară terță către un aeroport situat pe teritoriul unui stat membru în care se aplică tratatul, exceptând cazurile în care aceștia au primit indemnizații sau compensații și au beneficiat de asistență în țara terță respectivă, în cazul în care operatorul de transport aerian al zborului respectiv este un operator de transport comunitar.”

5 Articolul 7 din regulamentul menționat, intitulat „Dreptul la compensație”, prevede:

„(1) Când se face trimitere la prezentul articol, pasagerii primesc o compensație în valoare de:

(a) 250 EUR pentru toate zborurile de 1 500 kilometri sau mai puțin;

(b) 400 EUR pentru toate zborurile intracomunitare de peste 1 500 kilometri și pentru toate zborurile cuprinse între 1 500 și 3 500 kilometri;

(c) 600 EUR pentru toate zborurile care nu intră sub incidența literei (a) sau (b).

Pentru stabilirea distanței se ia în considerare ultima destinație unde pasagerul urmează să sosească după ora prevăzută datorită refuzului la îmbarcare sau anulării zborului.

[…]

(3) Compensația menționată la alineatul (1) se plătește în numerar, prin transfer bancar electronic, ordin de plată bancar sau cec bancar sau, cu acordul scris al pasagerului, în bonuri de călătorie și/sau alte servicii.

[…]”

Dreptul polonez

Legea privind codul de procedură civilă

6 Articolul 321 din ustawa Kodeks postępowania cywilnego (Legea privind codul de procedură civilă) din 17 noiembrie 1964, în versiunea aplicabilă în cauza principală (în continuare „Codul de procedură civilă”), prevede la alineatul (1) că este interzis instanței să se pronunțe cu privire la o pretenție care nu a fost formulată și să statueze *ultra petita*.

7 Articolul 505^1 alineatul 1 din acest cod, care reglementează procedura simplificată, prevede că aceasta se aplică pretențiilor care decurg din contracte atunci când valoarea obiectului litigiului nu depășește 20 000 [de zloți polonezi (PLN) (aproximativ 4 487 de euro)] și, pentru pretențiile care decurg dintr-o cauțiune, dintr-o garanție de calitate sau din neconformitatea contractuală a bunurilor vândute consumatorilor, atunci când valoarea obiectului contractului nu depășește suma menționată.

8 Articolul 505^4 alineatul 1 prima teză din codul menționat are următorul cuprins:

„Orice modificare a cererii este inadmisibilă.”

Legea privind codul civil

9 Articolul 358 din ustawa Kodeks cywilny (Legea privind codul civil) din 23 aprilie 1964, în versiunea aplicabilă în cauza principală (Dz. U. din 2018, poziția 1025), prevede:

„1. În cazul în care obiectul unei obligații care trebuie îndeplinită în Republica Polonia este o sumă de bani în monedă străină, debitorul poate achita prestația în moneda poloneză, cu excepția cazului în care legea, hotărârea judecătorească care constituie temeiul obligației sau un act juridic prevede că prestația se va achita exclusiv în moneda străină.

2. Valoarea monedei străine va fi stabilită conform cursului mediu publicat de Banca Națională a Poloniei la data scadenței creanței, cu excepția cazului în care legea, o hotărâre judecătorească sau un act juridic prevede altfel.

3. În cazul unei întârzieri a debitorului, creditorul poate solicita ca prestația să fie efectuată în monedă poloneză conform cursului mediu publicat de Banca Națională a Poloniei la data efectuării plății.”

Acțiunea principală și întrebările preliminare

10 Doamna X avea o rezervare confirmată la compania de transport aerian Smartwings Poland, fostă Travel Service, cu sediul în Varșovia (Polonia), pentru un zbor cu care să ajungă din orașul A, situat într-o țară terță, în orașul B, situat în Polonia. La 23 iulie 2017, ea s-a prezentat în timp util la înregistrarea acestui zbor. Zborul a avut o întârziere de peste trei ore. Nu s-a dovedit că doamna X a beneficiat de prestații, de compensație sau de asistență în țara terță de plecare, în sensul articolului 3 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 261/2004.

11 Doamna X, care putea pretinde o compensație în cuantum de 400 de euro, în temeiul articolului 7 alineatul (1) din acest regulament, și-a cedat creanța în favoarea Delfly, societate cu sediul în Varșovia. Ulterior, Delfly a sesizat instanța de trimitere pentru ca aceasta să dispună ca Smartwings Poland, fostă Travel Service, să îi plătească suma de 1 698,64 PLN, care, potrivit ratei de schimb stabilite de Banca Națională a Poloniei la data introducerii cererii de compensație, echivala cu 400 de euro. Reiese din explicațiile furnizate de această instanță că, în conformitate cu articolul 505^1 din Codul de procedură civilă, litigiile legate de obligații contractuale sunt soluționate în mod obligatoriu potrivit procedurii denumite „simplificată", atunci când suma în cauză nu depășește 20 000 PLN (aproximativ 4487 de euro).

12 Smartwings Poland, fostă Travel Service, a concluzionat în sensul respingerii cererii de compensație în special pentru motivul că aceasta a fost exprimată, contrar prevederilor dreptului național, într-o monedă eronată, și anume în zloți polonezi (PLN), iar nu în euro. Instanța de trimitere arată că, în cadrul procedurii denumite „simplificată", articolul 505^4 alineatul (1) prima teză din Codul de procedură civilă nu prevede nicio posibilitate de modificare a cererii. Or, în opinia instanței menționate, schimbarea monedei în care este exprimată pretenția trebuie considerată o modificare a cererii.

13 Instanța de trimitere subliniază că articolul 358 din Legea privind codul civil din 23 aprilie 1964, în versiunea aplicabilă cauzei principale, a fost interpretat de Sąd Najwyższy (Curtea Supremă, Polonia) în hotărârea din 16 mai 2012 pronunțată în cauza III CSK 273/11. Ea arată că creanța în discuție în această cauză era exprimată în monedă străină, iar părțile nu s-au înțeles asupra acceptabilității conversiei sale în zloți polonezi (PLN). În măsura în care debitorul nu a ales să achite suma datorată în monedă poloneză și în care nu exista un acord între părți în legătură cu acest subiect, Sąd Najwyższy (Curtea Supremă) a considerat că creditorul nu putea solicita plata decât în monedă străină. Pentru instanța supremă menționată, numai debitorul are dreptul de a alege moneda în care își va achita obligația, indiferent dacă și-o achită în termenul prevăzut sau cu întârziere simplă ori calificată. În caz de întârziere calificată a debitorului la executarea unei prestații având ca obiect o sumă de bani exprimată în monedă străină, creditorul are doar dreptul de a alege rata de schimb care trebuie aplicată. Pe de altă parte, dreptul creditorului de a alege rata de schimb nu există decât dacă debitorul a ales moneda poloneză.

14 Instanța de trimitere arată de asemenea că această hotărâre se află la originea unei jurisprudențe în temeiul căreia instanțele naționale resping cereri de compensație pentru consecințele unui zbor întârziat, în care pretenția a fost exprimată în moneda națională, deși creanța era exprimată în monedă străină. Instanța de trimitere afirmă că este imposibil ca instanțele să statueze într-un astfel de caz din cauza interdicției cuprinse la articolul 321 alineatul (1) din Codul de procedură civilă de a se pronunța asupra unei pretenții care nu le-a fost adresată.

15 După cum reiese din decizia de trimitere, întrebările instanței de trimitere rezultă din faptul că dispozițiile Regulamentului nr. 261/2004 nu sunt interpretate în mod uniform de instanțele poloneze în privința soluțiilor care trebuie date în litigiile în care reclamantul solicită o compensație, exprimată în moneda națională, pentru prejudiciul care i-a fost cauzat de întârzierea unui zbor.

16 În aceste condiții, Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy XV Wydział Gospodarczy (Tribunalul Districtual al Orașului Varșovia, Secția a XV-a comercială, Polonia) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 7 alineatul (1) din [Regulamentul nr. 261/2004] trebuie să fie interpretat în sensul că această dispoziție reglementează nu doar cuantumul obligației de compensație, ci și modalitățile sale de executare?

2) În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare, poate un pasager sau succesorul în drepturi al acestuia să solicite plata unei sume echivalente sumei de 400 de euro într-o altă monedă, în special în moneda națională oficială de la locul de reședință al pasagerului zborului anulat sau întârziat?

3) În cazul unui răspuns afirmativ la a doua întrebare, care sunt criteriile pe baza cărora ar trebui să fie stabilită moneda în care un pasager sau succesorul în drepturi al acestuia poate solicita plata și care este cursul de schimb care trebuie aplicat?

4) Articolul 7 alineatul (1) sau alte dispoziții din [Regulamentul nr. 261/2004] se opun aplicării unor norme privind îndeplinirea obligațiilor din dreptul național, care ar putea determina respingerea cererii introduse de un pasager sau de succesorul în drepturi al acestuia pentru simplul motiv că creanța a fost exprimată în mod eronat în moneda națională oficială de la locul de reședință al pasagerului în loc de euro, cum prevede articolul 7 alineatul (1) din regulament?”

Cu privire la întrebările preliminare

17 Prin intermediul întrebărilor adresate, care trebuie să fie examinate împreună, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă Regulamentul nr. 261/2004, în special articolul 7 alineatul (1) din acesta, trebuie interpretat în sensul că un pasager al cărui zbor a fost anulat sau a avut o întârziere prelungită sau succesorul său în drepturi poate solicita plata cuantumului compensației prevăzute la această dispoziție în moneda națională oficială de la locul său de reședință, astfel încât dispoziția menționată se opune unei reglementări sau unei practici jurisprudențiale a unui stat membru care prevede că cererea introdusă în acest scop de un asemenea pasager sau de succesorul său în drepturi va fi respinsă numai pentru motivul că el a exprimat-o în această monedă națională.

18 Articolul 7 alineatul (1) din Regulamentul nr. 261/2004 prevede că, atunci când se face referire la acest articol, pasagerii primesc o compensație al cărei cuantum variază de la 250 de euro la 600 de euro, în funcție de distanța acoperită de zborurile vizate.

19 În temeiul articolului 7 alineatul (3) din Regulamentul nr. 261/2004, compensația datorată potrivit articolului 7 alineatul (1) din acest regulament se plătește în numerar, prin transfer bancar electronic, ordin de plată bancar sau cec bancar sau, cu acordul scris al pasagerului, în bonuri de călătorie și/sau alte servicii.

20 Rezultă din comparația modurilor de redactare a alineatului (1) și, respectiv, a alineatului (3) ale acestui articol 7 că, deși plata compensației menționate poate fi efectuată, după caz, în una dintre modalitățile vizate de acesta, în schimb, nicio latitudine comparabilă nu este prevăzută în mod explicit în ceea ce privește moneda națională, alta decât euro, în care va fi plătită această compensație.

21 Totuși, nu se poate deduce din această comparație, recurgând la un argument *a contrario*, că este exclusă *a priori* o latitudine privind moneda națională, alta decât euro.

22 Astfel, în primul rând, trebuie amintit că obiectivul principal urmărit de Regulamentul nr. 261/2004 constă, după cum reiese în special din considerentul (1), în asigurarea unui înalt nivel de protecție a pasagerilor (a se vedea în special Hotărârea din 17 septembrie 2015, van der Lans, C-257/14, EU:C:2015:618, punctul 26 și jurisprudența citată).

23 Astfel, Curtea a statuat că, în conformitate cu acest obiectiv, dispozițiile prin care se acordă drepturi pasagerilor aerieni trebuie interpretate în sens larg (a se vedea în special Hotărârea din 19 noiembrie 2009, Sturgeon și alții, C-402/07 și C-432/07, EU:C:2009:716, punctul 45, precum și Hotărârea din 4 octombrie 2012, Finnair, C-22/11, EU:C:2012:604, punctul 23).

24 Rezultă că dreptul la compensație prevăzut la articolul 7 din Regulamentul nr. 261/2004 trebuie să fie interpretat în mod larg.

25 În această privință, după cum a arătat Curtea, Regulamentul nr. 261/2004 urmărește repararea, în mod standardizat și imediat, a diferitor prejudicii constituite de neplăcerile serioase din transportul aerian de pasageri (a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 ianuarie 2006, IATA și ELFAA, C-344/04, EU:C:2006:10, punctele 43 și 45) și în special compensarea pasagerilor lezați astfel.

26 Or, a subordona dreptul la compensare pentru asemenea prejudicii condiției ca compensația datorată să fie plătită în euro pasagerului lezat, cu excluderea oricărei alte monede naționale, ar echivala cu restrângerea exercițiului acestui drept și ar încălca, prin urmare, cerința interpretării largi, amintită la punctul 24 din prezenta hotărâre.

27 În al doilea rând, trebuie să se arate că Regulamentul nr. 261/2004 se aplică pasagerilor fără a face distincție între ei pe motiv de cetățenie sau de loc de reședință, criteriul relevant fiind cel vizat la articolul 3 alineatul (1) literele (a) și (b) din acest regulament, și anume locul unde este situat aeroportul de plecare al acestor pasageri.

28 Prin urmare, pasagerii care beneficiază de un drept de compensare în temeiul articolului 7 din Regulamentul nr. 261/2004 trebuie să fie considerați ca fiind toți în situații comparabile, în măsura în care tuturor le este reparat, în mod standardizat și imediat, prejudiciul care poate fi compensat în temeiul acestuia.

29 În această privință, orice act de drept al Uniunii, precum Regulamentul nr. 261/2004, trebuie să fie interpretat, potrivit jurisprudenței Curții, în conformitate cu ansamblul dreptului primar, inclusiv în acord cu principiul egalității de tratament, care impune ca situații comparabile să nu fie tratate într-un mod diferit și ca situații diferite să nu fie tratate în același mod, cu excepția cazului în care un astfel de tratament este justificat în mod obiectiv (a se vedea în special Hotărârea din 19 noiembrie 2009, Sturgeon și alții, C-402/07 și C-432/07, EU:C:2009:716, punctul 48).

30 Cu toate acestea, a impune o condiție în temeiul căreia cuantumul compensației prevăzute la articolul 7 alineatul (1) din Regulamentul nr. 261/2004, reclamată de pasagerul prejudiciat sau de succesorul său în drepturi, nu ar putea fi achitat decât în euro, cu excluderea, precum în cauza principală, a monedei oficiale dintr-un stat membru care nu aparține zonei euro, poate conduce la o diferență de tratament între pasagerii prejudiciați sau succesorii lor în drepturi, fără a putea fi avansată nicio justificare obiectivă pentru această diferență de tratament.

31 Rezultă din ceea ce precedă că ar fi incompatibil cu cerința constând în interpretarea largă a drepturilor pasagerilor aerieni vizate de Regulamentul nr. 261/2004, precum și cu principiul egalității de tratament al pasagerilor prejudiciați și al succesorilor în drepturi ai acestora să i se refuze unui pasager care beneficiază de dreptul la compensație în temeiul articolului 7 alineatul (1) din acest regulament posibilitatea de a solicita plata cuantumului acestei compensații în moneda națională oficială la locul său de reședință.

32 În al treilea rând, trebuie să se arate că, având în vedere ceea ce precedă, plata cuantumului compensației datorate în moneda națională oficială de la locul de reședință al pasagerilor vizați presupune neapărat o operațiune de conversie din euro în această monedă.

33 În această privință, întrucât Regulamentul nr. 261/2004 nu conține nicio indicație, modalitățile operațiunii de conversie, inclusiv fixarea ratei de schimb aplicabile pentru aceasta, rămân de resortul dreptului intern al statelor membre, cu respectarea principiilor echivalenței și efectivității.

34 Având în vedere aceste considerații, este necesar să se răspundă la întrebările adresate că Regulamentul nr. 261/2004, în special articolul 7 alineatul (1) din acesta, trebuie interpretat în sensul că un pasager al cărui zbor a fost anulat sau a avut o întârziere prelungită sau succesorul său în drepturi poate solicita plata cuantumului compensației prevăzute la această dispoziție în moneda națională oficială la locul său de reședință, astfel încât dispoziția menționată se opune unei reglementări sau unei practici jurisprudențiale a unui stat membru care prevede că cererea introdusă în acest scop de un asemenea pasager sau de succesorul său în drepturi va fi respinsă numai pentru motivul că el a exprimat-o în această monedă națională.

Cu privire la cheltuielile de judecată

35 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a opta) declară:

Regulamentul (CE) nr. 261/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 februarie 2004 de stabilire a unor norme comune în materie de compensare și de asistență a pasagerilor în eventualitatea refuzului la îmbarcare și anulării sau întârzierii prelungite a zborurilor și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 295/91, în special articolul 7 alineatul (1) din acesta, trebuie interpretat în sensul că un pasager al cărui zbor a fost anulat sau a avut o întârziere prelungită sau succesorul său în drepturi poate solicita plata cuantumului compensației prevăzute la această dispoziție în moneda națională oficială la locul său de reședință, astfel încât dispoziția menționată se opune unei reglementări sau unei practici jurisprudențiale a unui stat membru care prevede că cererea introdusă în acest scop de un asemenea pasager sau de succesorul său în drepturi va fi respinsă numai pentru motivul că el a exprimat-o în această monedă națională.

Semnături